

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Rabatin Attila ügyvéd (cím) által képviselt Név (cím)felperesnek, a dr. Bitá Judit ügyvéd (cím) által képviselt név (cím) alperes ellen, kötelesrész kiadása iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2008. április 17. napján hozott 22.P.23.175/2006/32. számú ítélete ellen a felperes részéről 33. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 180.000 (Száznyolcvanezer) forint másodfokú perköltséget, továbbá térítsen meg az államnak külön felhívásra 600.000 (Hatszázezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes V.S. és H.E. házasságából született. Szülei 1958-ban elváltak. Apja 1960. február 1. napján házasságot kötött K.I.J.-nal. A H. Tanács VB Igazgatási Osztálya az 1960. november 29. napján hozott jogerős határozatával engedélyezte, hogy a felperest apja új házastársa, V.S.né született K.I.J. örökbe fogadja. Ennek folytán a felperes születését újra anyakönyvezték és anyjaként K.I.J. került megjelölésre.

A felperes örökbefogadó anyja, V.S.né (továbbiakban: örökhagyó) 1999. január 29. napján végintézkedés hátrahagyásával elhunyt. Az 1999. január 19. napján kelt írásbeli magánvégrendeletében általános örökösének az alperest jelölte meg. Hagyatékát a V. utcai lakásingatlan, az abban lévő ingóságok, valamint két fenntartásos takarékbetétkönyv képezte. A hagyatéki leltárban az örökhagyó törvényes örököseként a vele egy lakásban lakó édesanyja került megjelölésre, leszármazóként a felperest nem jelentették be, aki a hagyatéki eljárásban nem vett részt. A közjegyző a hagyatékot az örökhagyó végrendelete alapján az alperesnek adta át.

A felperes a 2006. májusában előterjesztett keresetében kérte, hogy a bíróság az örökhatározó hagyatékába tartozó V.utcai ingatlan $\frac{1}{2}$ részének tulajdonjogát kötelesrész jogcímén adja tulajdonába és rendelkezzen tulajdonjogának bejegyzéséről. Amennyiben a kötelesrész természetben nem adható ki, úgy kötelesrész címén másodlagosan az alperest 10 millió forint megfizetésére kérte kötelezni. Utóbbi keresetét kiterjesztve kötelesrész címén az ingó hagyaték felére is igényt tartott. Keresetét megalapozó tényként hivatkozott arra, hogy őt az örökhatározó örökbe fogadta, ezáltal kötelesrészre jogosult leszármazója. Házasságkötését követően az örökhatározó kérte tőle, hogy kapcsolatukat szakítsák meg, egymást ne keressék. Elkerült B.ről, de itt élő barátaival tartotta a kapcsolatot, többször jár fel, azonban a néhai kérését tiszteletben tartva, őt nem látogatta. Emiatt haláláról csak 2006. februárjában, barátnőjétől szerzett tudomást. Sétélmezte, hogy a hagyatéki eljárásban őt, mint leszármazót nem jelentették be, holott ő a házban élt gyermekkorában, ezért az ott lakóknak tudniuk kellett róla.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Elsődlegesen elévülési kifogást terjesztett elő, mert megítélése szerint a felperes kötelesrész iránti igénye elévült. A felperes az örökhatározóval nem tartotta a kapcsolatot, ezért nem értesülhetett haláláról. Azzal a magatartásával, hogy az örökhatározót nem látogatta, róla nem gondoskodott, utána az öröklésre érdektelenné vált. Hivatkozott továbbá arra is, hogy a hagyatékhoz nem ingyenesen jutott hozzá, mert az örökhatározót és édesanyját is hosszú éveken át ápolta és gondozta. Emellett a megörökölt ingatlanon jelentős beruházásokat eszközölt, amelynek következtében annak értéke megnövekedett.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 360.000 forint ügyvédi munkadíjat, térítsen meg továbbá az államnak 600.000 forint eljárási illetéket. Az ítélet indokolása szerint a felperes az örökhatározó örökbefogadott gyermeke, ezáltal utána a Ptk. 617. § (1) bekezdése szerint vérszerinti leszármazójaként örököl. Az örökhatározó végintézkedése folytán a felperes kötelesrészre jogosult. A bíróságnak elsődlegesen az alperes elévülési kifogását kellett elbírálnia. E körben utalt az elsőfokú bíróság az elévülésre vonatkozó Ptk. 324.§ (1) bekezdésére, valamint a 326. § -(2) bekezdésében foglaltakra. A perbeli esetben a kötelesrész, mint kötelmi jellegű igény a hagyatékátadó végzés jogerőre emelkedésének időpontjában, 1999. május 28. napján vált esedékessé. Ezért a Ptk. 326. § (1) bekezdése értelmében annak elévülése ekkortól kezdődött és az 5 éves elévülési idő 2004. május 29. napján telt le.

A Ptk. 326. § (2) bekezdésében foglaltak szerint csupán a menthető okból való mulasztás esetén ad lehetőséget az elévülési idő letelte utáni igényérvényesítésre. A felperes előadása, valamint P.I. és P.I.né tanúk vallomása szerint 2006. februárjában az örökhatározóval egy házban lakó, ugyancsak V.S.né nevű szomszédától értesültek az örökhatározó haláláról. Ezt a házban lakó V.S.né vallomásában tagadta, határozottan állította, hogy az örökhatározó haláláról telefonon senkivel sem beszélt. A telefonhívásokra vonatkozó kimutatás kétséget kizáróan a

felperesi állítást nem támasztotta alá, mert a teljes hívott telefonszám utóbb nem volt megállapítható.

Az elsőfokú bíróság megítélése szerint az a tény, hogy a felperes nem tudott örökbefogadó anyja haláláról, arra vezethető vissza, hogy vele a kapcsolatot nem tartotta. Ezt nem külső körülmények akadályozták, hanem a felperes saját független döntése. A felperes előadása szerint az örökhagyó kívánságát tartotta tiszteletben, amikor őt nem kereste. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint ennek ellenére a felperes nem volt elzárva attól, hogy a néhai sorsát figyelemmel kísérje, akár oly módon, hogy őt időnként telefonon felhívja, vagy sorsáról közös ismerősöktől, rokonoktól érdeklődjön. 2006-ban sem ő kereste az örökhagyót, hanem vallomásából kitűnően barátnője volt az, aki a kapcsolatfelvételt kezdeményezte. Ekkor, és ezt megelőzően a felperest semmi sem akadályozhatta abban, hogy ugyanígy a telefonkönyv segítségével a néhai felől érdeklődjön. Mindezekre figyelemmel a felperes olyan objektív személyen kívül álló okot bizonyítani nem tudott, ami menthetővé tenné, hogy az ötéves elévülési időn belül igényét nem tudta érvényesíteni.

A felperes az alperes terhére róta, hogy róla a hagyatéki eljárásban nem tett említést. Ezzel kapcsolatban az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes 1980-ban költözött a házba, amikor már a felperes nem lakott ott. Legközelebbi hozzátartozóként az örökhagyóval együtt lakó édesanyját jelentette be, aki szintén nem tett említést a felperesről. Mindezekre tekintettel az alperes nem tudhatott arról, hogy a felperest az örökhagyó örökbe fogadta, ezáltal magatartása nem felróható.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes fellebbezett, amelyben kérte, hogy az ítélőtábla azt a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján helyezze hatályon kívül és az elsőfokú bíróságot új eljárásra kötelezze. Álláspontja szerint az ítélet megalapozatlan. Az elsőfokú bíróság nem rendelt el minden, felek által indítványozott bizonyítást, másrészt a bizonyítékok értékelése során minden általa szolgáltatott bizonyítékot elfogultnak és támadhatónak tekintett. Egyáltalán nem foglalkozott azzal a rendkívüli nehézségű lélektani szituációval, ami a jelen perhez vezetett. Önmagában az örökbefogadás is olyan státuszt hoz létre az örökbefogadó szülő és a nem tőle származó gyermek között, ami súlyos problémákat vet fel. Jelen esetben a családban elfoglalt helyzetét csak tovább súlyosbította az a körülmény, hogy édesapjának és az örökhagyónak született ugyan két közös gyermeke, de néhány napos korukban elhunytak. Az együtt töltött évek során az örökhagyónak úgy tűnhetett, mint ha a felperes lenne az oka annak, miszerint nem lehettek ép- és egészséges leszármazói. Férje halála után feltehetően megszakadt benne az a minimális emberi kötődés, amelyet ő kötelező teherként a házasságkötéssel magára vett. A bíróság álláspontjával ellentétben az eltelt évek során sokszor megkísérelte a kapcsolatfelvételt az örökhagyóval, de mindig süket fülekre és bezárt ajtókra lelt. Ezért a kialakult szituációt nem lehet kizárólag az alperes álláspontjának megfelelő módon értelmezni, hanem meg kellett volna kísérelni a bíróságnak az ő helyzetébe is beleképzelnie magát, valamint foglalkoznia kellett volna a

meghallgatott tanúk szavahihetőségének kérdésével is. Az alperes először állította, hogy ő nem is létezett, csupán névazonosságról van szó, végül, amikor a saját házában lévő tanúk és a közokiratok súlya miatt álláspontja már nem volt tartható, akkor végül is belenyugodott, hogy mégis csak ő az örökhagyó lánya. Állította továbbá, hogy hosszú éveken át végzett áldozatos munkája eredményeként végrendelkezett az örökhagyó javára. Ezzel szemben meghallgatása során a gondozás kezdeteként 1998. évet jelölte meg, ezáltal maximum egy évig tarthatott a tartási kapcsolat, ezáltal kérdéses, hogy ki tekinthető szavahihetőnek. Hasonlóan kétséges V.S.né nyilatkozata is, aki szerint nem beszélt P.I.ével, és nem adott az örökhagyóról semmiféle tájékoztatást. Ezzel szemben a csatolt híváslista egyértelműen rögzíti, hogy első esetben 2 perc 30 másodpercet, míg második esetben 59 másodpercet beszélgettek.

A hagyatéki iratokból szerzett tudomást arról, hogy az alperest a hagyatéki eljárásban jogi képviselő képviselte. Az egyébként teljesen egyszerű ügyre tekintettel kérdéses, hogy miért kellett a hagyaték átadásához jogi képviselőt igénybe vennie. Kérdéses továbbá, hogy a hagyatéki előadó az örökhagyó személyi adatainak birtokában a rendelkezésére álló nyilvántartásban miért nem próbálta az örökhagyó hozzátartozóját megkeresni. Ezek a körülmények „furcsa feltételezésekre adhatnak indokot ... „ Úgy véli, hogy ha az örökhagyó súlyosan beteg, idős édesanyja nem jelentette be személyét a hagyatéki eljárás során, az még nem menti fel az alperest az alól, hogy meg sem kísérelte az esetleges hozzátartozók felkutatását.

Ismételten hangsúlyozta és kiemelte, hogy nem az ő független döntése eredményezte a kapcsolattartás hiányát, mert az örökhagyó volt az, aki a telefont mindig letette, személyes megkeresései során elutasító magatartást tanúsított. Ennek ellenére tény, miszerint nem volt elzárva attól, hogy az örökhagyó sorsát figyelemmel kísérje. Saját életében bekövetkezett kedvezőtlen változások arra indították, hogy elsődlegesen saját maga és gyermeke problémáját próbálja megoldani.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségben való marasztalását kérte. Megítélése szerint az elsőfokú bíróság ítélete megalapozott, a fellebbezés pedig alaptalan. Az eljárás során vitatnia kellett az örökbefogadás tényét, mert az örökhagyóval való megismerkedésétől kezdődően őt senki sem tájékoztatta arról, hogy a néhainak örökbefogadott gyermeke lenne. Ebből a felperes semmilyen következtetést terhére nem róhat, főleg azt nem, hogy szavahihetetlen. Rendkívül meglepte, hogy az örökhagyó halálát követően közel tíz évvel került elő örökbefogadott lánya, aki ha azt a magatartást tanúsította volna a néhaival szemben, amit a tárgyaláson előadott, akkor létezéséről még az örökhagyó életében tudomást szerezhetett volna, és a néhainak nem kellett volna gondozás és tartás miatt máshoz fordulnia. A felperes bizonyítékként hivatkozik V.S.né tanúvallomásával kapcsolatban a csatolt híváslistára, amelyen azonban nevezett telefonszáma nem szerepel. Személyes meghallgatása során a felperes úgy nyilatkozott, hogy 2002-ben járt kint édesapja

sírjánál, ekkor pedig tudomást kellett szereznie örökbefogadó anyja haláláról, mert neve a csatolt fényképfelvétel tanúsága szerint a sírkövön szerepel. A felperes érvelésével szemben az elsőfokú bíróság ítélete nem szubjektív alapokon nyugszik, hanem tényeken. Az örökhagyó hagyatékának átadásától a felperesi igényérvényesítésig az ötéves elévülési idő eltelt. Erre tekintettel a felperesnek kellett bizonyítania, hogy menthető okból nem érvényesíthette követelését. A perbeli esetben a menthető ok nem áll fenn, mert azért nem tudott a néhai haláláról, mert vele 1983. évet követően kapcsolatot nem tartott.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat és körülményeket okszerűen mérlegelve helytállóan állapította meg, hogy a felperesi követelés elévült.

A felperesnek az elsőfokú eljárással és a bíróság ítéletével kapcsolatos, fellebbezésében hivatkozott kifogásai alaptalanok. Az elsőfokú bíróság a felperes bizonyítási indítványai közül egyedül P.Gy. tanú meghallgatását mellőzte, aki bejelentése szerint a kitűzött tárgyaláson vidéki kiküldetése miatt nem tudott megjelenni. A felperes a tanút annak igazolására kérte meghallgatni, hogy 1977-ig a perbeli házban lakott. Az ítélet tábla megítélése szerint az elsőfokú bíróság helytállóan mellőzte a tanú ismételt idézését, mert a tanúval bizonyítani kívánt tény az elévülés megítélése szempontjából jelentőséggel nem bír, egyébként a felperes ezzel kapcsolatos tényállítását P.I., P.I.né, valamint L.T. tanúk vallomása igazolta.

Megalapozatlan a fellebbezés tekintetében is, hogy az elsőfokú bíróság minden felperes által szolgáltatott bizonyítékot elfogultnak és támadhatónak tekintett, mert az ítélet indokolásából ilyen következtetés nem vonható le.

A perbeli adatok alapján kiemeli az ítélet tábla, hogy a felperes az örökhagyó halálát követően hét évvel később - az elévülési idő eltelte után - terjesztette elő a kötelesrész iránti követelését. Erre tekintettel igénye érvényesíthetősége érdekében a saját érdekkörében felmerült olyan körülményekre kell hivatkoznia, és azokat bizonyítania, amelyek az elévülés nyugvását eredményezték. Ezzel szemben a felperes az elsőfokú eljárás során előterjesztett védekezésében és fellebbezésében túlnyomórészt mások - az alperes, valamint a hagyatéki ügyben eljáró személyek - magatartását kifogásolva próbálta kimenteni mulasztását.

A felperes alaptalanul róta az alperes terhére, hogy kötelesrészre jogosító leszármazói minőségét vitatta, azt utóbb, csak az okirati bizonyítékok alapján fogadta el. A perbeli adatok szerint az alperes a házba - a felperes elköltözését követően - 1980-ban költözött be, ezáltal a felperes és az örökhagyó közötti családi viszonyt nem ismerhette. Erre figyelemmel az ellene indított perben, annak hitelt érdemlő bizonyításáig jogszerűen vonta kétségbe a felperes kötelesrészre való jogosultságát. Ezzel kapcsolatban utal az ítélet tábla arra, hogy a felperes által meghallgatni kért L.T. tanú vallomásából kitűnően 1971-ig lakott egy házban a felperessel és családjával. Korabeli ismeretei alapján a felperest nem az örökhagyó

hozzátartozójaként azonosította, vallomása szerint a felperes a házban lakó V.S. korábbi házasságából származó gyermeke volt. Ebből következően a tanú sem tudott arról, hogy az örökhagyó a felperest örökbe fogadta.

Minden alapot nélkülöz az a kifogás, hogy a hagyatéki ügyintéző a nyilvántartásban nem próbálta megkeresni az örökhagyó hozzátartozóját, ami konkrétan meg nem nevezett „furcsa feltételezésekre” adhat okot. A hagyatéki ügyintézőnek a hagyatéki eljárásról szóló 6/1958. (VII.4.) IM rendelet alapján ilyen kötelezettsége nincs.

A Legfelsőbb Bíróság PK 51. számú állásfoglalásában kifejtettek szerint - függetlenül attól, hogy a jogosult mikor szerez tudomást követeléséről - a Ptk. 326. § (1) bekezdése alapján az elévülés akkor kezdődik, amikor a követelés esedékessé válik. Ha a jogosult követeléséről nem tud, és a körülmények olyanok, hogy arról nem is kell tudnia, ez menthető okból akadályozza követelésének érvényesítését, ilyen esetben „indokolt lehet” a Ptk. 326. § (2) bekezdésének alkalmazása. Ebből következően az ítéletábra megítélése szerint, önmagában az a tény, hogy a jogosult követeléséről az elévülési időben nem szerzett tudomást, objektíve nem eredményezi az elévülés nyugvását. Ebben az esetben a bíróságnak azt kell vizsgálnia, hogy a jogosultat menthető ok akadályozta-e abban, hogy igényéről tudomást szerezzen. A Ptk. nem részletezi, hogy mi tekinthető az elévülés nyugvását előidéző menthető oknak, azt a bíróságnak mindig a konkrét ügyben feltárt tények és körülmények alapján egyénileg kell megítélnie. A menthető okból való akadályoztatást a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint az arra hivatkozó félnek kell bizonyítania.

Az elsőfokú bíróság az ítéletének indokolásában hivatkozott tények és körülmények alapján helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a felperes nem bizonyította, miszerint menthető okból nem szerzett tudomást az örökhagyó haláláról, ezért nem tudta igényét az elévülési időn belül érvényesíteni. Az a fellebbezési érvelés, hogy a saját életében bekövetkezett kedvezőtlen változások folytán a felperesnek elsősorban saját maga és gyermeke problémáit kellett megoldani, nem elfogadható. A felperes ugyan vidéken - de B.-től nem messze - lakott, személyes előadásából, valamint P.I.-né tanú vallomásából kitűnően barátait B.-en látogatta. A körülmények alapján megállapítható, legalább 1999. januárjától az örökhagyóval a kapcsolatfelvételt nem kezdeményezte, nem érdeklődött sorsa iránt. Nem csak az örökhagyó személyével szemben volt közömbös, hanem alapvető erkölcsi elvárásnak sem tett eleget, mert hosszú évekig apja sírját sem kereste fel. P.I.-né vallomása szerint azt követően mentek ki a felperes apjának sírjához, hogy tudomást szerzett az örökhagyó haláláról, ekkor tapasztalták a sírfeliratok alapján, miszerint az örökhagyó, az édesanyja és testvére is ugyanabban a sírban vannak eltemetve.

A kifejtettek alapján az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint helybenhagyta. Pervesztessége folytán a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest az alperesnek járó másodfokú perköltség megfizetésére, ami a képviselőjével felmerült, a pertárgy értéke alapján a 32/2003.

(VIII.22) IM rendelet 3. § (6) bekezdése szerint mérlegeléssel megállapított - áfát is tartalmazó - ügyvédi munkadíj. A felperes a 6/1986. (VI.26) IM rendelet 13. § (2) bekezdése szerint köteles továbbá megtéríteni az államnak, az illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt fellebbezési illetéket.

Budapest, 2008. december 2.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.,
a tanács elnöke

dr. Hegedűs Mária s.k.,
előadó bíró

dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: